

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Hallituksen esitys eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta (HE 169/2025 vp)

Sivistysvaliokunta 25.11.2025

Hallitussihteeri Jussi Sallila

Uudistuksen tausta

- Arkistolaki (831/1994) monessa suhteessa vanhentunut
- Teknisen kehityksen edellyttämä ajantasaistaminen: digitaalinen arkistointi
- Perustuslain asettamat asetuksen- ja määräyksenantovallan delegointia koskevat reunaehdot
- Säädöstekninen ja kielellinen ajanmukaisuus
- Julkisuus- ja tiedonhallintalainsäädännöstä johtuvat selkeyttämistarpeet
- EU:n tietosuoja-asetuksesta ja tietosuojalaista johtuvat selkeyttämistarpeet

Keskeiset ehdotukset

1. lakiehdotus: arkistointilaki 1/2

- **Arkistolain mukainen organisatorinen soveltamisala** pysytettäisiin nykyisellään ja **terminologia** sovitettaisiin yhteen hallinnon yleislakien kanssa
 - **Nykyaikainen säädöstekniikka ja muuttunut säädöskehikko** edellyttävät erilaisia säännöksiä, vaikka tarkoitus on säilyttää arkistolain useat perusratkaisut ennallaan
- **Ehdotetun lain nykyistä täsmällisempi fokus** (vrt. arkistolain tiedonhallintalain (906/2019) kanssa päällekkäiset säännökset): viranomaisten kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen ja tietoineistojen arkistointi
- **Kansallisarkisto päättäisi edelleen arkistoitavista** (nyk. ”pysyvästi säilytettävistä”) **asiakirjoista ja tietoineistoista**, mutta menettelyn perusteista ja arkistollisen arvon määrittämisen kriteereistä sekä tietosuojasta säädettäisiin täsmällisemmin lain tasolla
- **Geneettisiä tietoja sisältävien viranomaisten asiakirjojen ja tietoineistojen käsittely arkistointitarkoituksessa mahdollistettaisiin** kansallisen tietosuojalain rajauksesta poiketen
 - Tarve noussut esiin potilastietojen arkistointia koskevassa päätöksenteossa

1. lakiehdotus: arkistointilaki 2/2

- **Valtion viranomaisten velvollisuutena** olisi nykyistä lakia vastaavasti **siirtää arkistoitavat asiakirjat ja tietoaaineistot Kansallisarkistoon** (pääsääntöisesti sähköisessä muodossa), uusi laki antaisi **siirtomahdollisuuden muille viranomaisille** (esim. kunnat)
 - Muiden viranomaisten vaihtoehtoina omien sähköisten arkistointijärjestelmien kehittäminen ja kansallisen keskitetyn ratkaisun hyödyntäminen
- Pääpaino viranomaisten asiakirjojen ja tietoaaineistojen arkistoinnissa, mutta uudessa lakiehdotuksessa on myös **yksityisiä arkistoaaineistoja koskevaa sääntelyä** arkistolain tapaan
 - 3 luvun teknisesti ajantasaistetut säännökset
- Kansallisarkiston hallussa ja määräysvallassa olevat aineistot muodostaisivat **kansallisen arkistotietovarannon**; 4 luvun arkistotietovarantoa koskevat säännökset täydentäisivät ja täsmentäisivät yleislainsäädäntöä (julkisuus-, tiedonhallinta ja tietosuojalainsäädäntö)

2. lakiehdotus: laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Ehdotetut muutokset luonteeltaan teknisiä, kytkeytyvät ehdotettuun arkistointilakiin

- 5 §:n (Tiedonhallintamalli ja muutosvaikutuksen arviointi) 2 momentin 3 kohta ja 3 momentti
- 10 §:n (Julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta) 2 momentti
- 21 § (Tietoaineistojen säilytystarpeen määrittäminen)

Esityksen valmistelusta

Valmistelu

- Arkistolainsäädännön uudistaminen vireillä pitkään
- Lainvalmistelu Kansallisarkiston myötävaikutuksella 1.9.2021 lähtien
- HE-luonnos arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta lausuntokierroksella 4.4.–16.5.2022
 - Lausuntopalautteen perusteella päädytty kokonaan uuden lain valmisteluun
 - Uusi laki Kansallisarkistosta (509/2025) säädetty opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan virastouudistuksen yhteydessä, voimaan 1.1.2026
- Liitelakiehdotus julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta: valmistelu yhteistyössä VM:n kanssa
- Lausuntokierros 28.1.-11.3.2025, yhteensä 135 lausuntoa

Lausuntopalaute 1/3

- Yleisesti ottaen lausunnoissa pidettiin ehdotusta kannatettavana
- Ehdotuksen katsottiin selkeyttävän arkistointia koskevaa sääntelyä osana laajempaa lainsäädäntökehikkoa
- Julkisuuslain kytkentä arkistolainsäädäntöön nousi esiin useissa lausunnoissa
- Monissa lausunnoissa kritisoitiin ehdotetun arkistointilain säädösteknisiä ratkaisuja ja arkistoinnin määritelmän puuttumista
- Osassa lausunnoista pidettiin viranomaisen ehdotuksen mukaisia arkistointiin liittyviä velvoitteita uusina, toisten mukaan muutokset vähäisiä
 - Samassa asemassa olevien lausunnonantajien erilaiset lausunnot heijastavat arkistolain yleisesti muotoiltujen säännösten soveltamiskäytännön vaihtelevaa tuntemusta
- Mahdollistava säännös muiden kuin valtion viranomaisten arkistoitavien asiakirjojen ja tietoaaineistojen siirtämisestä Kansallisarkistoon sai kannatusta, mutta viranomaisiin kohdistuvia vaikutuksia koskevia arvioita pidettiin useissa lausunnoissa liian optimistisina

Lausuntopalaute 2/3

- Monet lausunnonantajat katsoivat, että lakiehdotuksen velvoitteet tulisi kohdistaa julkisuuslain määritelmän mukaisten viranomaisten sijasta ainakin osittain tiedonhallintalain mukaiselle tiedonhallintayksikölle
 - Erityisesti kritisoitiin sitä, että lakiehdotukseen ei sisältynyt voimassa olevan arkistolain 9 §:n mukaista säännöstä arkistotoimen järjestämisestä kunnassa; nykyistä lakia joustavampaa kuntia koskevaa sääntelyä pidettiin toisaalta kannatettavana
- Yleisperustelujen arkistointia ja tietosuojaa koskeva jakso sai myönteistä palautetta
- Ehdotus geneettisiä tietoja sisältävien viranomaisten asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistoinnin mahdollistamisesta (tietosuojalain rajauksesta poiketen) sai kannatusta, mutta myös kritiikkiä etenkin säädösteknisen asun ja perustelujen osalta
- Kansallista arkistotietovarantoa koskevaan 4 lukuun ehdotettiin muutoksia (toisen viranomaisen tietoturvallisen käyttöympäristön hyödyntäminen, katseluyhteyden avaamisen edellytykset, tietosuoja)

Lausuntopalaute 3/3

- Tiedonhallintalain muutoslakiin ehdotettiin useissa lausunnoissa teknisiä täsmennyksiä
- Tiedonhallintalain 21 §:n 2 momenttiin ehdotettuun muutokseen, jolla säännöksestä olisi poistettu tietoaineistojen arkistointia tai tuhoamista koskeva aikamääre ”viipymättä”, suhtauduttiin useissa lausunnoissa kriittisesti tietoturvallisuuden takaamiseen liittyvin perustein
- Tiedonhallintalain 21 §:n 1 momentin osalta lausunnoissa kiinnitettiin huomiota arkistolain (8 §:n 2 mom) kumoamisesta johtuvaan muutostarpeeseen: ehdotukset säilytysaikojen määrittämistehtävän osoittamisesta viranomaiselle (tai tiedonhallintayksikölle)

Lausuntopalautteen huomiointi 1/2

- Arkisto- ja julkisuuslainsäädännön kytkentä (julkisuuslain 5 §:n 4 mom): säännöskohtaisia ja säätämisyjärjestysperusteluja täsmennetty
- Muiden kuin valtion viranomaisten siirtomahdollisuus kansalliseen arkistotietovarantoon: vaikutusarviointeja täydennetty
- Lakiehdotuksen säädösteknistä rakennetta muokattu
 - Määritelmien ja soveltamisalasäännösten kokoaminen 1 lukuun
- Lakiin lisätty säännös arkistoinnista (2 §) sääntelyn tarkoituksen ja kohteen selkeyttämiseksi
- Säännösten ja perustelujen täydentäminen, kieliasun selkeyttäminen

Lausuntopalautteen huomiointi 2/2

- Viranomaista koskevia arkistoinnin suunnitteluun ja arvonmääritykseen liittyviä tehtäväsäännöksiä on muokattu viranomaisten ja Kansallisarkiston tehtävien selkeyttämiseksi
- Arkistoitavia asiakirjoja ja tietoaaineistoja koskevia tiedonhallinnan toimenpiteitä koskevaa säännöstä (11 §) on muokattu
- Osa kunnallisten ja hyvinvointialueiden viranomaisten tehtävistä on kohdistettu tiedonhallintayksikölle (koko organisaatio) julkisuuslain mukaisten erillisten viranomaisten sijaan (lakiehdotuksen 4 §:n 3 mom)
- Geneettisiä tietoja sisältävien viranomaisten asiakirjojen ja tietoaaineistojen arkistointia koskevia säännöksiä ja niiden perusteluja täydennetty
- Kansallista arkistotietovarantoa koskevia 4 luvun säännöksiä on muokattu lausuntopalautteen perusteella
- Liitelaki tiedonhallintalain muuttamisesta: säännöksiä muokattu lausuntopalautteen perusteella

Kiitos!